

Coğrafyaya El Kitabı

Klaudios Ptolemaios

"**DÜNYANIN** ilk atlası", haritalacılık tarihine ışık tutmaya devam ediyor. Fatih Sultan Mehmed'in çevirttiği, Topkapı Sarayı'nda bulunan nadide kitaplardan olan ve "dünyanın ilk atlası" olarak bilinen el yazması olan Klaudios Ptolemaios'un "Coğrafya El Kitabı" tıpkıbasımını yapıldı.

Kitabın tanıtımı dolayısıyla İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (İTÜ) düzenlenen basın toplantısında konuşan İTÜ Rektörü Prof. Dr. Mehmet Karaca, haritanın önemine işaret ederek, "Harita deyip geçmeyelim! Ptolemaios, kendi dönemi için büyük bir bilim adamı" dedi.

İTÜ Öğretim Üyesi Prof. Dr. Celal Şengör de, Miiat'tan sonra ikinci yüzyılda yapılan Ptolemaios Atlası'nın yedinci yüzyılda kaybolduğunu belirtti. Atlası yedinci yüzyıldan sonra Avrupa'nın da unuttuğunu aktaran Şengör, "Fakat İslâm dünyasında yaşamaya devam etmiş ve bunlarla da kalmamış. Müslüman coğrafyacılar bunu geliştirmişler. Çok ilginçtir, hatalarını düzeltmişler. İslâm dünyasının 11inci yüzyıldan sonra çökmesi üzerine orada da unutulmuş" diye konuştu.

Kitabın 1464'te Fatih Sultan Mehmed'in eline geçtiğini anlatan Şengör, "Fatih Sultan Mehmed, İstanbul yağma edilirken diyor ki, 'Herkes her şeyi alabilir. Yalnız kitaplar benimdir!'." Topladığı kitaplar içinde dedin kitaplarından ziyade,

zamanın bilim kitapları, yer alıyor" ifadelerini kullandı.

Şengör, Fatih Sultan Mehmed'in Bizanslı yüksek rütbeli memur Amirutzes'e büyük bir dünya haritası yaptırdığını kaydederek, "Bu harita yapılırken de bu kitap ele geçiyor. Fatih hayran oluyor buna. Fakat Fatih öldükten sonra kitap çok ihmal edilmiş. Hatta bunu restore eden Prof. Fudhis'un ifadesine göre, bir sene suyun içinde kalmış Topkapı Sarayı zindanlarında" diye konuştu.

Atatürk'ün, Eski Eserler Umum Müdürü Halil Ethem'e emir vererek envanter çıkarılması talebinde bulunması üzerine kitabın 1926'da yeniden bulunduğunu aktaran Şengör, şöyle devam etti: "Adolf Deissman, Halil Ethem'e restore edilmesini gerektirğini söylüyor. Halil Ethem de, 'Restore edilim de izin almak lazım' diyor. Reis-i Cumhur'a haber veriliyor. Atatürk'e diyorlar ki, 'Paşam böyle bir kitap bulundu, zât-ı alinize arz etmek üzere getireceğiz'. Atatürk, 'Sakin yerinden kıpırdatmayın kitabı, ben gelyorum!' diyor..."

Prof. Dr. Şengör, Fatih Sultan Mehmed'in muazzam bir hacme sahip kütüphanesinden bahsederken şunları ifade etti ayrıca: "Fatih'in kütüphanesi bir hazine! Onu, ne yazık ki dünyaya tanıtamamış durumdayız. Sebabi de şu: Fatih'in kütüphanesi dağılmış, aslında. Oraya buraya hediye edilmiş, tahrip olmuş, kimisi çalınmış. Topkapı Sarayı'ndan kitap çalınıp satılmış. 200 tane çalınıp satılan kitabın kaydı var. 200 el yazması Sultan Bayezid, babası öldükten sonra envanter yapıyor, 5 bin lardan bizim elimize geçeni 80 kusura! 5 bin el yazması

nereye gitti?"

Ptolemaios Atlası'nın ilk çağdan günümüze kalmış iki atıstan biri olduğunu altını çizen Şengör, "Bu kitap, Amerika'nın keşfine sebep olmuş çok önemli bir kitaptı. Coğrafi Keşifler'in büyük bölümüne sebep olmuştur" dedi.

Kitabın hazırlanmasında editöryal emeği olan **Bulent Özlükan** ise, kitabın önemine işaret ederek, "İki bin yıl önce yazılmış bir koordinat sistemine göre 13'üncü yüzyılda çizilmiş haritalara dokunmak, o sayfaların daha önce çekilmiş fotoğraflarını yeniden çekmek oldukça heyecan verici! Bir cildi sadece, replikamın araştırma raporu. Bu kitabın orijinaliyle aynı havayı solumak, haritaların sayfalarının yapıldığı ceylan derisi parşömenlerinin ve o boyaların 700 yıl kaldığını görmek heyecan verici!" dedi.

Araştırmalarını İsviçre Bern Üniversitesi Ptolemaios Enstitüsü'nün yürüttüğü kitabın tıpkıbasımı ile arastırma raporu iki cilt halinde yayınlandı. Prof. Dr. Celal Şengör'e ait ve "Kitabın rının ışığında Fatih Sultan Mehmed'in Entelektüel Kişiliği" başlığıyla kitap hakkında özgün ve kapsamlı bir makalenin yer aldığı kitabın taktidmini Prof. Dr. İlber Ortaylı kaleme aldı.

Tüm zamanların en önemli coğrafyacısı olarak bilinen **Klaudios Ptolemaios**'un atlası, 1300'ü yılların başında el yazması çoğaltılan Scriptorium'da (el yazmalarının çoğaltıldığı yer) üretildiği biliniyor. "Dünyanın ilk atlası" olarak bilinen el yazması eserde, Ege ve Anadolu'nun yanı sıra 27 özgün harita yer alıyor. ■

1939 TÜRK, İngiliz, Fransız İttifakı

Figen Atabey

"**TÜRKİYE**'yi İngiltere ve Fransa ile ittifak imzalamaya iten gelişmeler, İtalya'nın 1939 Nisan ayında Arnavutluk'u işgal ederek Türkiye'nin güvenliğini yakından tehdit etmesiyle başlamıştır. Bu durum İngiltere ve Fransa için de büyük tehlike yarattığından, 13 Nisan 1939'da başlayan Türk-İngiliz görüşmeleri, 12 Mayıs 1939'da İngiliz-Türk-İngiliz 'Barış Cephesi'ne bağlayan bir deklarasyonunun ilânıyla sonuçlanmıştır.

Bu suretle Akdeniz bölgesinde yardımlaşma yükümlü, Türkiye ile İngiltere arasında 12 Mayıs'tan, Türkiye ile Fransa arasında da Türk-Fransız Ortak Deklarasyonu'nun yapıldığı, 23 Haziran 1939'dan başlanarak üzere geçerlilik kazanmış, 19 Ekim 1939 tarihinde üç devlet arasında imzalanan Karşılıklı Yardım Antlaşması ile de üçü bir biçime girerek geçerliliğini sürdürmüştür.

Türkiye, 19 Ekim 1939 tarihinde imzaladığı bu üçlü ittifak antlaşması ile Avrupa'da başlayan ve giderek yayılan bu ikinci büyük savaşta resmen bir taraf olmıştır. Kamuyuunda yaygın olarak yanlış söylenenegelen biçimiyle 'tarafsız bir ülke değil, Mihver blokuna karşı oluşturulan Batı devletleri ittifakının güçlü bir üyesi konumuna gelmiştir.' ■

Tanıklar Kabe'ye Dayanmadan İbrahim Karagüçlü

IRAK ve Suriye'den sonra Basra Körfezi'ni, Kuzey Afrika'yi, Pakistan-Afganistan hattını imha etmenin hatlarını çiziyorlar. Ama nihai hedefleri İslâm'ın kalbini, Mekke ve Medine'yi

vurmaktır. Kudüs'ün işgalinden yüz yıl sonra İslâm'ın kalbini rehin almak, Müslümanları, utançlarından başlarını kaldıramaz hale getirmek istiyorlar. ■